

Historien bakom det här med vår nutida notskrift...

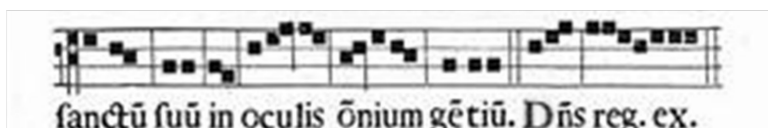
I en Hylands hörna för länge sedan konstaterade Tage Danielsson att "först så går det upp och sen så går det ner." Och det är exakt det notskriften handlar om, men hur började det? Vårt sätt att notera musik är ju endast några sekler gammalt!

Från början så levde musiken vidare tack vare den muntliga traditionen. Men kristendomen och den i efterhand tillkommande gudstjänstordningen med många (och långa) sångavsnitt krävde att man gjorde något åt saken och skriva kunde man ju. Man löste det på ett enkelt sätt genom att notera ord eller stavelser högre eller längre ned på en tänkt linje.

Gloria

in sis
 excel- De-
 o

Men detta sätt var inte särskilt exakt och därför så kom efter något århundrade en linje. Början till vårt notsystem! En linje blev två linjer, som blev tre linjer och så blev det 4 linjer. Därtill kom det tecken som visade var någonstans man befann sig i tonhöjd. Systemet med 4 linjer lever alltjämt kvar och används främst inom den katolska liturgiska sången och kan se ut så här:

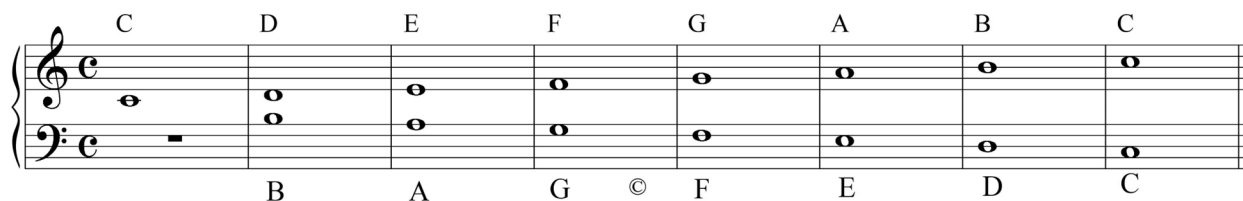
Men inte heller det här är särskilt exakt. OK, i början anges det en klav som talar om vilken ton som skall finnas på den näst översta linjen och det finns taktstreck, men notvärden finns inte. Kolla bara antalet noter mellan varje taktstreck. Det har även funnits andra sätt att notera musik genom århundraden, främst sk tabulatur. Tabulatur används i nutid mest till gitarr eller luta och det finns även andra system som används för att notera musik, men inget så logiskt och exakt som vårt nutida notsystem.

Notnamnen har funnits sedan medeltiden och är inte heller likadana över hela världen, men det vi använder numera i modern tid är ett enkelt alfabetiskt system, som grundar sig på att varje åttonde ton är antingen en dubblering eller halvering i Herztalet. Så det räcker med sju notnamn, från a till g. So far so good!

Sedan har man ett lika enkelt system (med undantag, tyvärr) som antingen dubblerar eller halverar notvärdet, detta i kombination med taktarten och tempoangivelsen. Detta kan t.ex. resultera i en notbild som är nästan helt svart pga noter men som går mycket lugnt, medan en annan notbild som nästan lämnar ett helvitt papper går så snabbt, att ögat nästan inte hinner med...

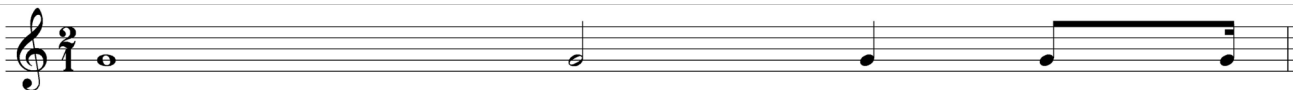
Det system vi använder inom manskörssången bygger normalt på två sk notsystem (en grupp om 5 horisontella linjer), där tenorstämman noteras på det översta systemet med en sk g-klav och basstämman noteras på det understa systemet med en sk f-klav. Samma noteringssystem gäller t.ex. för piano och andra klavérintstrument och även här gäller det att tänka logiskt. Man måste ju ha en mötespunkt, där dessa två olika system kan mötas, och det klarar man med en sk hjälplinje. Hjälplinjer kan ligga över eller under ett

notsystem, helt enkelt beroende på vart det behövs. Och tonerna kan noteras på eller mellan (över eller under) en not- eller hjälplinje. Men vi börjar med den här bilden av det itu delade pianot...

Det första C:et, som står mitt emellan de två notsystemen är det sk mitt C:et på pianoklaviaturen och noteras under det översta systemet **eller** ovanför det understa systemet. Båda noteringssätten är rätt! Och den där g-klaven har varit ett sirligt skrivet *G*... och likadant har det varit med f-klaven, fast den har lite mer likhet med den gregorianska klaven... Bägge klaver har det gemensamt, att de ligger på systemets 2:a linje. Man räknar från mitten, uppåt eller nedåt.

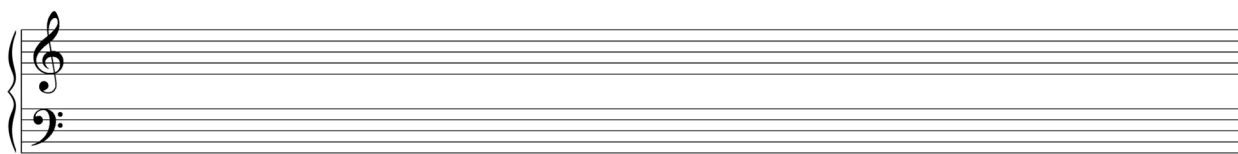
Noterna ni ser är sk helnoter och när det gäller notvärden använder man sig av matematiska termer där man delar varje notvärde i 2 lika delar. Därav termer som halv, fjärdedels, åttondels, sextondels osv. Var och en har sitt unika utseende vilket du kan se i detta exempel:

Inom W:6 vet vi nu vilket som är vilket och därför ber jag dig att med hjälp av bråktal skriva rätt notvärde under respektive not.

Nu har vi fått kunskap om notnamn och notvärden. Så till sist några enkla övningar, innan vi avslutar detta pass!

Placera följande noter (du kan skriva helnoter) på respektive g-klav och f-klav: d, f, a, e, g, b, låga c.

Placera rätt notnamn ovanför- respektive nedanför systemen. Notbilden är dessutom ett citat från en äldre svensk schlager med landskapsanknytning. Vilken låt och vilket landskap handlar det om?

Tack för idag. Du som var med idag får senare skriftliga uppgifter att lösa hemma...